

buurtmagazine

Het Oude Centrum

mei 2021 — gratis — oplage 4600 — 42e jaargang

De Nieuwe Kerk werpt een schaduw over een zomers en zowaar gezellig Spuiplein.

Het nieuwe Spuiplein: verbinding tussen cultuur en natuur

Een levendig plein dat alle dagen aantrekkelijk is

'Gaat het Spuiplein een echte stadshuiskamer worden?' Die vraag zingt rond in de wijk en op de redactievergadering van dit magazine. Na drie stadsgesprekken van Platform Stad en een vijftal vergaderingen van twee met zorg samengestelde klankbordgroepen is er een duidelijk JA als antwoord. Het is gelukt een kleinschalig evenementenplein te verbinden met de dagelijkse gebruikerswens voor groen en water. Een stadsoase en sfeervolle omgeving die uitnodigt voor ontmoeting op elke moment van de dag, het hele jaar rond. Ook op maandagmorgen om 9 uur.

tekst Jan Elsinga beeld OKRA Landschapsarchitecten

Den Haag heeft al een aantal prachtige pleinen, zoals Lange Voorhout, Plein en Sweelinckplein. Het zou mooi zijn om het Spuiplein hieraan toe te voegen. Dat is geen eenvoudige opgave, omdat de doelen om er evenementen te kunnen houden en het ook een aantrekkelijk plein te maken met veel groen op gespannen voet met elkaar staan. Het Spuiplein is maar beperkt van omvang: "Een postzegel", zoals ontwerper Wim

Voogt van OKRA Landschapsarchitecten het noemt, "maar dat maakt de uitdaging om beide doelen te bereiken des te groter. Gelukkig waren de beide klankbordgroepen het er snel over eens dat grote evenementen hier niet thuis horen en dat we daar het Malieveld en het Zuiderpark al voor hebben. Het plein is geschikt te maken voor kleinschalige evenementen.

>>> **vervolg op pagina 2**

GESLOTEN DEUREN GAAN VOOR ÉÉN KEER OPEN

Zaterdag 19 juni is de Dag van de Architectuur, en er is een coronaproof programma bedacht waarin het beste gebouw van de afgelopen drie jaar bekend wordt gemaakt, naast klassiekers in de Binnenstad, aangepaste wandelingen die vorig jaar afgelast moesten worden, en een aantal nieuwe activiteiten. Het landelijke thema van de Dag van de Architectuur is: Architectuur/Klimaat. In Den Haag is het sub-thema: 'mijn gebouw, jouw gebouw'. De Dag van de Architectuur geeft het publiek de kans de bijzondere gebouwen van Den Haag van binnen te beleven. Talrijke gebouwen in de stad, die normaal gesproken niet toegankelijk zijn, openen tijdens deze dag hun deuren.

Let op: verschillende locaties zijn alleen op voorinschrijving te bezoeken (via de site). Ook dient men (bij rijksgebouwen) altijd legitimatie mee te nemen en is fotograferen niet in alle gebouwen toegestaan.

En ik maar denken dat de Katerstraat naar mij genoemd was

Een snelweg door Het Oude Centrum (pag. 3)

foto: Gricha Camonier

>>> **vervolg van pagina 3**

Ontmoeten aan de waterkant

De twee klankbordgroepen, de ene voor “dagelijks gebruik” en de andere voor “evenementen”, hebben de afgelopen maanden ook gevraagd om een verbinding te maken met de aangrenzende gebieden, zoals de tuinen van de Nieuwe Kerk, de ruimte voor de ingangen van het Filmhuis en het Spuitheater, het Spui, de trappen van het Mercure hotel en de ruimte tussen de ingangen van het stadhuis en de centrale bibliotheek. Op het schetsontwerp is te zien hoe deze verbindingen zouden kunnen worden gemaakt, maar vooralsnog zijn deze geen onderdeel van het project Inrichting Spuiplein. De trambaan op het Spui vormt een blokkade voor de verbinding naar de Nieuwe Kerk en het Theater aan het Spui en Filmhuis. Het zou mooi zijn, als plantsoenen met bloeiende planten worden aangelegd tussen de trambaan en de ventwegen. Daarvoor is aan beide kanten ca 2,5 m ruimte.

Belangrijke doelstelling is dat het Spuiplein in de toekomst alle dagen van het jaar aantrekkelijk is voor gebruik door bewoners, bezoekers uit de rest van de stad en van buiten de stad en mensen die in de kantoorgebouwen in

de nabijheid werken, bijvoorbeeld in de lunchpauze. Gezocht wordt daarom naar bomen, struiken en planten, die in verschillende seizoenen bloeien en groen blijven, ook in de winter. In het waterbassin komen waterplanten. Langs het bassin en de plantsoenen komen overal randen, waar bezoekers op kunnen zitten en elkaar ontmoeten.

Tussen de voorkant van Amare en het water en groen is een open ruimte, waar een podium kan worden geplaatst voor kleine evenementen. Deze open ruimte heeft een beperkte oppervlakte, waardoor het risico van hittestress binnen de perken blijft. Uiteraard kunnen ook spontane optredens plaatsvinden buiten het podium, bijvoorbeeld door studenten van het conservatorium. Naast de ingang van Amare is ruimte voor een terras.

Tijdelijke inrichting

Het voorontwerp is op deze wijze een mooi compromis geworden tussen de doelen om het Spuiplein met groen en water aantrekkelijk en klimaatbestendig te maken en tegelijk geschikt te maken voor kleine culturele evenementen. Het participatieproces onder leiding van Pauline van den Broeke van de gemeente met twee klankbordgroepen heeft

een voor beide groepen aanvaardbaar plan opgeleverd. Het concept voorontwerp moet nu in het College van B&W worden vastgesteld en vóór de zomer kan het ter inzage worden gelegd. Insprekers hebben de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Helaas zal het vanwege de sloop van het Nationaal Dans Theater nog tot medio 2022 duren voordat aan de definitieve inrichting kan worden begonnen en zal het plein tot die tijd een tijdelijke inrichting krijgen.

Jan Elsinga was samen met Marieke de Jonge lid van de klankbordgroep “Dagelijks gebruik” als vertegenwoordigers van de bewonersorganisaties Rndom het Plein resp. Het Oude Centrum.

Voorlopig verandert er weinig in de Doubletstraat

tekst **Willem van Altna** beeld **UNStudio/Plomp**

Verdwijnt de raamprostitutie binnenkort echt uit het Oude Centrum? Daar wordt al jaren over gesteggeld, maar voorlopig is het gemeentebestuur er nog niet uit. Er zijn plannen, dat wel. In de Binckhorst zou er een nieuw Haags erosentrum moeten komen. Maar het is nog niet duidelijk of dat ambitieuze project kostendekkend gebouwd kan worden. Dat komt onder meer omdat nog niet duidelijk is hoe -en door wie!- kosten voor parkeervoorzieningen en voor het sluiten van de bordelen in de Doubletstraat en Geleenstraat betaald worden.

Pas als het nieuwe erosentrum klaar is kunnen de seksgelegenheden aldaar gesloten worden en kan er een begin gemaakt worden met het regenereren van de straat tot een woonomgeving. Over hoe die woonomgeving eruit moet zien wordt

ook gesteggeld. De buurtvereniging ziet er liefst een kleinschalige woonstraat met betaalbare appartementen en een diverse bevolkingsopbouw. Maar of dat haalbaar -lees: betaalbaar/lucratief- is voor de gemeente en de projectontwikkelaar is maar de vraag.

Markthal

Het gerenommeerde Nederlandse bureau UNStudio (waar ook Ben van

Berkel aan verbonden is, van de Markthal en de Erasmusbrug in Rotterdam) heeft intussen in opdracht van projectontwikkelaar Heijmans een ontwerp gemaakt van het nieuwe erosentrum in de sporendriehoek achter station CS en HS. Rond een soort dorpspleintje is een aantal driehoekige gebouwen ontworpen met daarin zo'n 200 'peeskamertjes'. Die plannen staan echter wel op gespannen voet met de ambities om de Binck-

horst tot een dynamische woonwijk om te vormen en er klinken al protestgeluiden uit de omgeving. Die kunnen voor vertraging zorgen en dus voor uitstel van de metamorfose van de Doubletstraat.

Het ziet er, kortom, niet naar uit dat 'de goedkoopste prostitutiestraat van Nederland' (en volgens activist Julie Bindel zelfs een van de goedkoopste van heel Europa) op korte termijn een gezellig woonerf wordt.

In de jaren '80 sloopte Den Haag er op los Een snelweg dwars door het Oude Centrum

Piet van de Kerkhof

Den Haag in de jaren tachtig stond behoorlijk op zijn kop. De bewoners verzetten zich hevig tegen het idee van de 'Dwarsweg', projectontwikkelaars wilden veel historische panden slopen en woningen en/of kantoren bouwen. De prostitutie in de Katerstraat werd uitgeplaatst en de planontwikkeling voor de bouw van de tramtunnel gestart. En er zou een nieuw stadhuis komen waarvoor een heel blok aan het Spui tegen de vlakte moest. Ideeën over het heropenen van grachten werden intussen als luchtfietserij afgedaan. Piet van de Kerkhof was bij Stadsontwikkeling van de gemeente Den Haag bij veel projecten betrokken. We halen herinneringen met hem op aan deze roerige periode.

tekst Jan Elsinga foto Haags Gemeentearchief

Piet van de Kerkhof trad in 1978 in dienst bij de afdeling Stadsontwikkeling van de gemeente Den Haag. Tot 1991 heeft hij zich veel beziggehouden met het Oude Centrum. Hij was eind jaren 80 ook betrokken bij de planontwikkeling voor de tramtunnel onder de Grote Marktstraat. Daarna is hij bij de gemeente Zwolle gaan werken.

“De jaren tachtig waren jaren van oprukkende sloop. Om te voorkomen dat projectontwikkelaars veel historische panden zouden slopen om er woningen en/of kantoren te bouwen heeft de gemeente aan de lopende band voorbereidingsbesluiten genomen en bestemmingsplannen herzien. Topics waren de gebieden rond de Nieuwe Kerk, de Bijenkorf en Het Oude Centrum. Belangrijkste doel was om historische panden te beschermen. We hebben met een groep van zes mensen in vijf dagen het bestemmingsplan voor het gehele Oude Centrum geschreven in een vakantiehuis in Ommen.”

“Maar de gemeente had zelf ook plannen ontwikkeld om historische panden te slopen, namelijk voor de Dwarsweg, een autosnelweg dwars door de binnenstad, helemaal van het Prins Bernhardviaduct via Nieuwe Molstraat, Brouwersgracht naar de Prinsegracht. “De huizen in het westelijk deel van de Nieuwe Molstraat

zijn daarvoor gesloopt. De bewoners van het Oude Centrum zijn letterlijk dwars voor deze weg gaan liggen door de Veerkades te blokkeren. De wijkorganisatie heeft daar een belangrijke rol bij gespeeld. Het College van B&W heeft er uiteindelijk van afgezien om de weg aan te leggen.”

Prostitutie

“De prostitutie was in die jaren ook al politiek actueel. Het voortdurend rondrijden van auto's van de kijkers en bezoekers gaf veel overlast. Besloten is de prostitutie in de Katerstraat te beëindigen en alle overige prostitutiestraten in te richten als voetgangersgebied. De gemeente heeft in hoog tempo alle panden in de Katerstraat aangekocht en bij aankoop direct gesloopt. De bewoners zijn, met instemming, niet direct betrokken bij de ontwikkeling van de plannen, maar alleen geïnformeerd om te voorkomen dat vertraging zou optreden en het criminele reacties zou oproepen. De Algemene Woningbouwvereniging heeft plannen ontwikkeld voor nieuwe woningen in de Katerstraat.”

Het weer opengraven van gedempte grachten is in de jaren '80 korte tijd ambtelijk in discussie geweest. “Het idee was om te starten met de Brouwersgracht en het Piet Heinplein. De tijd was er

nog niet rijp voor. Bovendien kreeg Den Haag in die tijd vergeleken bij Amsterdam en Rotterdam weinig geld van het Rijk voor stadsvernieuwing. Het was daarom vooral financieel niet haalbaar. Het was ook lastig om op de Brouwersgracht een adequate oplossing voor de tramlijn te vinden. Toenmalig wethouder Adri Duivesteijn heeft al snel de discussie afgebroken en het plan is zelfs nooit in de gemeenteraad aan de orde geweest. Het werd laattunkend als luchtfietserij bestempeld. Toen het later wel mogelijk bleek de Koningstunnel voor auto's te realiseren, vond ik die kwalificatie niet terecht.”

Schilderswijk

“Na het schrappen van de Dwarsweg kwam er ruimte voor nieuwbouw en sociale woningbouw in het Oude Centrum en werden ook oude en historische panden gerestaureerd. Adri Duivesteijn heeft daarna de projectorganisatie opgezet en zijn focus ook verlegd naar de stadsvernieuwing in de Schilderswijk en andere buurten. Duivesteijn kwam in de tweede helft van de jaren tachtig ook met het idee om de locatie aan het verloederende gebied bij Spui en Kalvermarkt te gebruiken om een nieuw stadhuis te bouwen en zo een impuls te geven aan de verlevendiging van de binnenstad.”

Kunstenaar van de Wijk

Lichel van den Ende

“Het begin van mijn loopbaan als beeldend kunstenaar was op de Koninklijke Academie, waar ik in 1986 afstudeerde”, vertelt Lichel van den Ende. “Schilderen, maar voornamelijk het ontwerpen van draagbare kunst waren mijn examenvakken. Kort daarop ging ik bij de Vrije Academie een cursus doen: Kunst en Beweging om meer met mijn wearable art bezig te kunnen zijn. Het was een geweldige en inspirerende plek om te werken. Er was daar mogelijkheid om te lassen, wat ik nodig had om van staalraad draagbare objecten te creëren.”

tekst Tony Swartz beeld Kees Oosterholt

“Het ontwerpen van draagbare kunst is mijn specialisatie en mijn grote passie. Hierbij zijn soms ook opgezette dieren verwerkt tot kunstobject. De academie verhuisde van de Gheijnstraat naar de Paviljoensgracht, waar ik van 1986 tot 2015 werkzaam ben geweest. Mijn hele oeuvre aan draagbare objecten is daar ontstaan en gefabriceerd met behulp van een ploeg enthousiaste vrijwilligers. Ongekend hoeveel hulp ik van hen heb gekregen, soms 's nachts doorwerken om een object op tijd af te krijgen.”

“De Vrije Academie had geen leraren of leerlingen, maar begeleiders en deelnemers. Mijn grote inspirator in die tijd was directeur Bob Bonies, die mij alle mogelijkheden bood om me te ontwikkelen. Na zijn vertrek ging het minder goed met de Vrije Academie. De exposities werden meer politiek georiënteerd en het deelnemersaantal liep terug. Op een best vervelende manier ben ik vertrokken, met zelfs een rechtszaak, die de academie in het ongelijk heeft gesteld. Helaas is de Vrije

Academie ter ziele gegaan, m.i. wegens wanbeleid. Toch mis ik de academie, die zo lang mijn werkplek is geweest, nog elke dag.”

Mensenhaar

“Met mijn projecten en objecten bereik ik een breed publiek, in Nederland maar bijvoorbeeld ook in buurland België. Ook daar heb ik heel bijzondere projecten gedaan. Ik heb zelfs een eerste prijs gewonnen in Nieuw-Zeeland met een object gemaakt van mensenhaar. Het materiaal kreeg ik van een bedrijf in extensies uit Italië.”
“Andere projecten zijn bijvoorbeeld een jurk van 10 meter doorsnee, en de langste bruidssleep (2488.65 m.) voor het Guinees book of records, waarbij tweehonderd bruiden meeliepen in een grote performance in Zoetermeer. Mijn modellen ondersteunen zowel letterlijk als figuurlijk de soms best zware last van mijn kunstobjecten, vaak gecombineerd met hun eigen kunstzinnige of muzikale bijdrage, een spectaculaire bonte optocht die veel bekijks trekt. Ik ben altijd erg trots op hun inzet.”

Uiennetjes

“Sinds ik geen goede plek meer heb om te lassen en te werken, zijn mijn huidige kunstuitingen wat beperkter en kleiner. Mijn werk vergt zo veel ruimte en dat is tegenwoordig onbetaalbaar. Mijn kunst is onverkoopbaar, wel als performance te huur. Heel moeilijk om er inkomsten uit te genereren, het rendabel te maken. Mensen die mijn werk waarderen, helpen mij met ruimte om mijn spullen op te slaan of atelierruimte om in te werken. Op mijn bucketlist staat een project in de planning voor het Haagse centrum. Ik had een oproep gedaan in het buurtmagazine om uien- en fruitnetjes voor mij te verzamelen. Daar is enorm veel op gereageerd, waar ik zeer dankbaar voor ben. De netjes zijn nog steeds welkom, het project vordert gestaag. Van die netjes wordt draagbare kunst gemaakt, van kleding tot hoofddeksels.”

"Ik zou bij deze een nieuwe oproep willen plaatsen om mensen uit te nodigen mee te werken aan dit project door middel van een stukje te breien en/of te naaien, maar ook om als model het gemaakte werk te dragen en zich hiermee te laten fotograferen. Ook ben ik altijd op zoek naar plekken om mijn kunst te stallen of om te werken, maar ook om eventueel wat te exposeren, liefst in het centrum. Wie doet er mee????!! Aanmelden kan via kunst@lichel.nl. Wil je meer weten over de projecten, google dan mijn naam of word lid van mijn facebookpagina."

Vrije Academie keert deze zomer terug in *The Grey Space*

Op 5 juni gaat de Manifestatie Vrije Academie-Psychopolis van start. Deze manifestatie brengt met drie tentoonstellingen, workshops en een symposium het roemruchte verleden van de Haagse Vrije Academie tot leven.

Aan deze kunstopleiding die in Den Haag tussen 1947 en 2015 naast de Koninklijke Academie bestond, zijn vele beroemde kunstenaars verbonden zijn geweest, van Paul Citroen en Jan Cremer tot Max Velthuis en Co Westerik. De Manifestatie wil het unieke kunstonderwijs van toen, dat specifiek was gericht op verbeelding en fantasie en toegankelijk was voor iedereen, koppelen aan de actualiteit van kunst en kunstonderwijs van nu. Komende zomer staan er tal van creatieve en kunstzinnige activiteiten op stapel in de plek waar al die dingen plaatsvonden, de voormalige Vrije Academie, nu The Grey Space aan de Paviljoensgracht 20.

Concert

Op 10 juli geven Hero Wouters en Bianca Holst vanaf 16.00 uur een gratis concert in The Grey Space. Componist en filmmaker Hero Wouters was begeleider Sonologie op de Vrije Academie. Hero Wouters laat zijn instrumentarium van oude en nieuwe synthesizers horen en creëert daarmee een magistrale en magische wereld die zich aan de controle van vooropgezette

denkpatronen ontworstelt. Bianca Holst (muziek, poëzie en theater) studeerde film en filmgeluid aan de Vrije Academie en doorliep de Toneelschool in Amsterdam. Ze begeleidt haar Voice-art en poëzie op de Animoog-synthesizer voor iPad en op de Kotamo. Haar Eco Art Ambient beweegt organisch van theateraal naar meditatief. Ze vervoert je van innerlijk landschap naar onbekend terrein. Hero Wouters en Bianca Holst hebben elkaar leren kennen op de Vrije Akademie Psychopolis en werken sindsdien nauw samen.

Expositie

Tussen 10 juli en 2 augustus is ook een gratis expositie te bezoeken in The Grey Space, gewijd aan de geschiedenis van De Vrije Academie – Psychopolis. Daar zullen ook de resultaten van de workshops te zien zijn, in de vorm van installaties, work in progress en performances.

Workshops

Dit zijn de workshops die gepland staan (onder voorbehoud uiteraard, vanwege corona). Aanmelden vooraf is noodzakelijk, zie adres website en de QR-code. Alle workshops kosten 7,50 euro.

Sound & Vision – Geluidsman Kees van der Knaap en editor Mirja van der Stouwe nemen je mee op reis langs de mogelijkheden van het fenomeen geluid, gecombineerd met beeld. Welk geluid ondersteunt jouw beeld het best?

14 juli, 14.00 uur, 17 juli 11.30 uur, 21 juli 14.00 uur, 24 juli 11.30 uur, 28 juli 14.00 uur.

Sonologie 1 – klanksynthese Toen en Nu. De workshop begint met een concert The Art of Failure door Bianca Holst & Hero Wouters. Aansluitend gaan we aan de slag met historische synthesizers en film; een ode aan leermeester Michel Waisvisz. 17 juli, 11.00 uur en 14.00 uur.

Sonologie 2 – De Eeuw Klinkt Nu. De workshop begint met het concert Eco Art Ambient (15 min) door Bianca Holst en Hero Wouters. Aansluitend wordt De eeuw klinkt nu vertoond, een film gemaakt naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van het Genootschap van Nederlandse Componisten. 24 juli, 11.00 uur en 14.00 uur.

Interactief Storytelling – Een spannende workshop Scenarioschrijven en Filmen onder begeleiding van Martin Stoop, docent Interactief Ontwerpen aan de Fontys Hogeschool voor de Kunsten in Tilburg. 24 juli, 11.00 uur, 31 juli 11.00 uur.

Sonologie 3 – Conceptuele Impro. De workshop begint met het concert Psychopolis (15 min) door Bianca Holst & Hero Wouters. Aansluitend maken we samen muziek op je telefoon of tablet. 31 juli 11.00 uur en 14.00 uur.

Bekijk het programma en meld je aan via de website: <https://va-psychopolis.nl/manifestatie/>

frisse wind

Het Ruijtenhuis

Dit keer in de Frisse Wind de vrouwen van Het Ruijtenhuis in de Boekhorststraat. Cora en Wendy bundelden een jaar geleden hun glas-in-lood-expertise, begonnen Het Ruijtenhuis én hebben het drukker dan ooit. Glas in lood is hot. Wendy: "Mensen zijn op dit moment heel erg bezig met meer sfeer brengen in huis. En de jaren '30 zijn in." Oubollig hoeft dat niet te zijn. Bedenk het maar en de dames ontwerpen en maken het geheel in de smaak en stijl van hun klant. Niet alleen in het Oude Centrum maar uit alle hoeken van Den Haag en omstreken staan mensen te springen om ambachtelijk gemaakt glaswerk. De Ruijtenvrouwen hadden alle twee een eigen bedrijf toen ze elkaar vonden

op Instagram en besloten samen verder te gaan. Wendy: "Je vergroot je deskundigheid met zijn tweeën en het is fijn om samen naar oplossingen te kijken. Wat je ook tegenkomt, je komt er samen wel uit." Dan vertelt Cora hoe ze in het hofje van Wouw een

'Als het moet klimmen wij ook gewoon de steigers in'

opdracht hadden in een klein huisje: "Het is grappig om de oude ramen uit elkaar te halen en het verhaal erachter te zien. Hoe het gemaakt is, en welke oplossingen er zijn bedacht voor verschillende problemen." Ondanks de drukte en groei van hun bedrijf blijven Cora en Wendy

voorlopig nog op hun vertrouwde plek in het Makerskwartier zitten. Wendy die voorheen haar atelier ergens anders had en bezorgd was over de drukte in het centrum heeft haar mening inmiddels bijgesteld: "Er hangt een energie in de stad. Je voelt de sfeer van de oude straatjes. Cora valt haar bij: "Er gebeurt van alles maar dit is geen drukke winkelstraat." Over dingen waar ze tegenaan lopen zijn Cora en Wendy stellig: de bouwwereld blijft een mannenbastion en als vrouwen worden ze niet altijd even serieus genomen. De twee sommen vervolgens de opmerkingen en grapjes op die ze geregeld horen tijdens een klus. Waarop Cora besluit: "maar als het moet klimmen wij ook de steigers in."

tekst en foto: Asha Price

Archeologisch Eldorado achter de Gedempte Gracht

Een stadswijk met de naam Het Oude Centrum klinkt als een paradijs voor archeologen. De huidige werkzaamheden rond het Spui en de Gedempte Gracht lijken deze stelling te bevestigen. Op het terrein achter de monumentale panden werden de afgelopen maanden onder meer funderingen, vloeren en waterputten opgegraven. Gemeentelijk archeoloog Andjelko Pavlovic schijnt een lichtje op de gevonden voorwerpen.

tekst en foto's Marc Tangel

Wat is er zoal gevonden achter het Spui en de Gedempte Gracht?

“De archeologen van de gemeente Den Haag hebben, zoals wij dat noemen, vele bewoningsresten gevonden en allerlei bodemvondsten opgegraven. Het gaat hier bijvoorbeeld om de fundering van een woonhuis gelegen aan de Gedempte Gracht, maar ook diverse houten tonnen gevuld met afval in de vorm van gebruiksaardewerk en etensresten zoals botten en schelpen. Deze tonnen zijn vaak onderdeel geweest van gemakken, de voorloper van onze toiletten, die in die periode op de achtererven van de huizen stonden. Behalve dat de bewoners daarin hun behoefte deden, gooiden zij daar ook regelmatig afval in. Dat afval kan nu voor archeologen een waardevolle informatiebron zijn over de leefomstandigheden en eetgewoonten van deze mensen.”

Glaszegel met leeuw

“Naast bewoningsresten van gebouwen is ook veel vondstmateriaal opgegraven. Het merendeel hiervan bestaat uit gebroken huisraad van aardewerk en glas. Zo is er bijvoorbeeld een bijzonder glaszegel gevonden waarop een Hollandse leeuw staat afgebeeld. Dit glaszegel zat oorspronkelijk op een wijn- of likeurfles uit de late zeventiende eeuw. Alle vondsten bij elkaar zijn te dateren van de vroeg vijftiende eeuw tot aan de negentiende eeuw.”

Hadden jullie vooraf enig idee wat jullie tegen zouden komen?

“Jazeker, want dit terrein ligt in het oude centrum van Den Haag en wordt dus al ruim vijfhonderd jaar bewoond. Vanaf de late veertiende eeuw is dit grondgebied opgehoogd met veenbagger, zand en afval,

waarmee het in principe geschikt gemaakt was om erop te gaan wonen en te bouwen. Voorafgaand aan de opgravingen werd al rekening gehouden met de nodige sporen uit het verleden.”

Dus geen onvoorziene ontdekkingen gedaan?

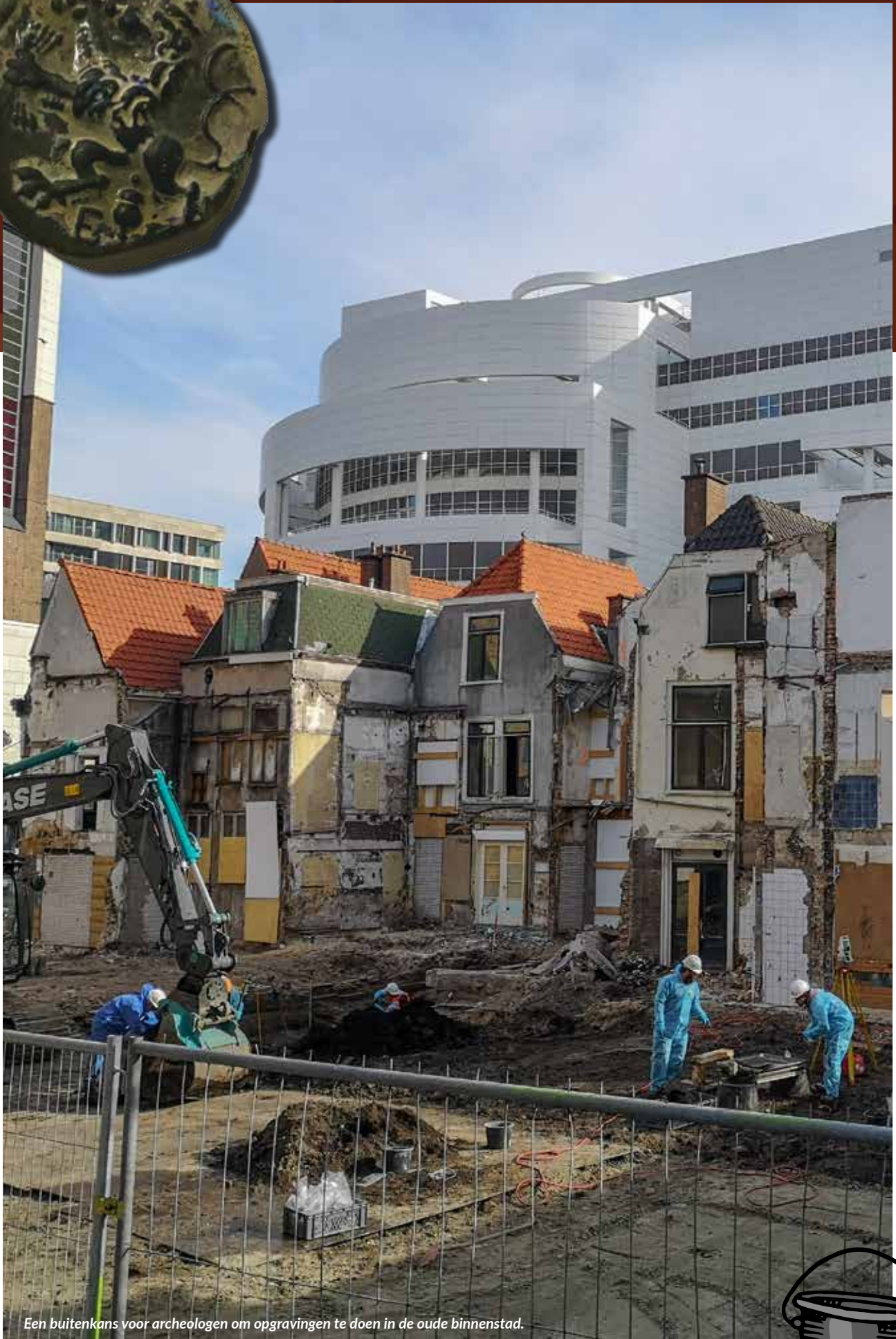
“Toch wel. Tot ieders verrassing werden de overblijfselen van een zogenaamde rosmolen blootgelegd. In tegenstelling tot een windmolen werd deze molen niet door de wind, maar door een dier aangedreven. Meestal was dit een paard. In deze rosmolen werden hoofdzakelijk kalkbrokken en schelpen vermalen die als basisgrondstof hebben gediend voor kalkmortel, de voorloper van cement. Twee van dit soort molenstenen zijn compleet teruggevonden en van een derde nog een fragment. Ook is de afval- of beerput van de rosmolenaar teruggevonden met daarin etensresten en afval dat gerelateerd kan worden aan het gebruik van de rosmolen. Deze overblijfselen hebben we voorlopig gedateerd tot de achttiende en vroege negentiende eeuw.”

Wordt het opgegraven vondstmateriaal in de toekomst nog tentoongesteld, of verdwijnt dit in een depot?

“De meeste vondsten worden opgeslagen in het archeologisch depot dat is gelegen onder het Stadhuis aan het Spui. De afdeling Archeologie van de gemeente Den Haag organiseert regelmatig tentoonstellingen met een bepaald onderwerp in het atrium van het Stadhuis. In verband met corona gaat dat nu even niet, maar de kans is zeker aanwezig dat een deel van de gevonden voorwerpen in de nabije toekomst tentoongesteld gaat worden.”

Een fraai glaszegel, ooit achteloos weggegooid.

Een buitenkans voor archeologen om opgravingen te doen in de oude binnenstad.

Natuur in de stad

Okee, het ziet er misschien nog niet echt uit als een urban jungle. Maar de oplettende wandelaar in het Oude Centrum moet toch gezien hebben dat er her en der wat tegels gelicht zijn en wat boomspiegels vergroend. Op 27 en 28 maart staken veel buurtbewoners de handen uit de mouwen om onze wijk wat groener en mooier te maken. Niet alleen dat, maar ook koeler trouwens. Geen luxe, want het Oude Centrum is een heus hitte-eiland in Den Haag. Maar: alle beetjes helpen!

tekst en foto **Marc Tangel**

'Aan die felverlichte grachten...'

Sfeerloze LED-verlichting blijft bron van ergernis

Bewoners en winkeliers van de Dunne Bierkade en het Groenewegje zijn nog steeds niet blij met de nieuwe straatverlichting. Al twee jaar strijdt deze belangengroep tegen de felle, weinig sfeervolle lampen die de gemeente in dit gebied heeft opgehangen. De gekozen lichtkleur, die sinds maart over de grachten straalt, zou te sterk contrasteren met de historische gevels en de vertrouwde oranje gloed wordt gemist.

foto **Gricha Camonier**

In een brief die verantwoordelijk CDA wethouder Bredemeijer vorig jaar zomer aan de bewoners en ondernemers van de buurt schreef, erkende hij al dat waarschijnlijk niet alle grachtgebruikers blij zijn met de keus van de gemeente: "Sommigen van u willen vasthouden aan de donker oranje verlichting vanwege de sfeer, anderen willen juist wittere verlichting vanwege de veiligheid. De lampen die nu worden opgehangen hebben een warme en bij de omgeving passende lichtkleur", aldus de wethouder.

Terug naar gele gloed van weleer

De wijkbewoners en winkeliers zien dit anders. Zij tekenden twee jaar geleden al bezwaar aan bij de gemeente, nadat de eerste nieuwe straatlantaarns op het Groenewegje waren geplaatst. Toenmalig wethouder Richard de Mos

erkende dat deze verlichting te fel was en in de commissie 'Leefomgeving 2019' werd toegezegd dat de gemeente samen met de buurtbewoners op zoek zou gaan naar een alternatief. "Het is een beetje technisch verhaal, maar de lampen waarmee we begonnen hadden een lichtsterkte van 30.000 Kelvin", vertelt grachtbewoner Michiel Voorhoeve. "Het overleg heeft nu een lamp van 2500 Kelvin opgeleverd, maar eigenlijk is dat nog net te wit. Het liefst zouden wij naar 1900 Kelvin gaan, dat lijkt het meest op de gele gloed van weleer, waarbij je aan de oude gaslantaarns van vroeger denkt." Om de gemeente een alternatief te bieden, zocht de buurt contact met

fabrikant Maxibel uit Haarlem, die een ledlamp ontwikkelde naar wens van de bewoners en binnen de gestelde voorwaarden van de gemeente viel. "Tijdens de testperiode hebben wij de gemeente uitgenodigd om te komen kijken, maar we hebben nooit iemand gezien", constateert Voorhoeve. Ondanks deze teleurstelling, heeft hij wel enig begrip voor het veiligheidsstandpunt van de wethouder. "Bij die oude lampen was de gezichtsherkenning slecht", geeft Voorhoeve toe. De bewoner kan zelfs één voordeel noemen van de nieuwe verlichting: "Als je nu 's avonds je fiets sleutel op de grond laat vallen, kan je hem heel makkelijk weer vinden."

Hofje Van Wouw

een prachtige oase in het Oude Centrum

In het Oude Centrum liggen tien hofjes, waarvan de helft lang geleden is gesticht voor liefdadigheid. Het komende jaar richten we onze historische rubriek op deze hofjes, die een belangrijke cultuurhistorische waarde hebben. Helaas zijn de meeste hofjes maar beperkt toegankelijk voor publiek. Als eerste komt de Hof Van Wouw aan de beurt: een oase van rust in het centrum van Den Haag aan de westzijde van de Lange Beestenmarkt.

foto Jan Elsinga foto's Kees Oosterholt

Cornelia van Wouw (1600-1681), kleindochter van burgemeester Jacobus van Wouw, overleed ongehuwd; Ze liet haar vermogen na aan een stichting van liefdadigheid, die ze zelf in 1647 had opgericht en laten bouwen. Dit gebeurde nadat zij schijn dood was aangetroffen en daarna in de reeds gesloten grafkist weer tot leven was gekomen. Dit kwam doordat een dienstmeisje (Elsje Ariens) niet wilde geloven dat Cornelia

echt dood was. Als dank werd zij tot eerste portierster benoemd. Van de erfenis van Cornelia van Wouw kregen de bewoonsters elke maand een kleine uitkering en werd het onderhoud van de gebouwen betaald. De Hof Van Wouw is (ook nu nog) bestemd voor de huisvesting van minvermogene alleenstaande vrouwen van protestants-christelijke huize van 50 jaar of ouder. Zelf woonde Cornelia er tot haar overlij-

den op 25 september 1681. Op haar verzoek geeft de stichting ieder jaar rond haar verjaardag op 21 januari een diner voor de bewoonsters.

17 huisjes, 2 wc's

Aan de Lange Beestenmarkt in Den Haag is een poort die toegang geeft tot de Hof Van Wouw. Er zijn 17 huisjes, waaronder rechts naast de poort het regentenhuis en links het beheerdershuis, die evenals de toe-

gangspoort gerestaureerd zijn in de oorspronkelijke vorm. Het uiterlijk van de huisjes is 17de-eeuws, hetgeen vooral te zien is aan de oorspronkelijke ramen, maar binnen zijn wel enige aanpassingen verricht. Beneden was een kamer met bedstee en haard. Er was vroeger geen stromend water, dus de bewoonsters gebruikten de pomp in de tuin. Ook de twee privaten (voor het hele hofje!) bevonden zich buiten. In 1904 kwamen bij elk huisje eigen sanitaire voorzieningen. De huisjes werden aangesloten op het gemeentelijk riool. De Hof Van Wouw is een Rijksmonument.

Binnenmoeder

In 1955-1960 en 1989-1997 is er veel gerestaureerd en gerenoveerd. Van de bedstee werd een keuken gemaakt en het turfhok werd de huidige Bed & Breakfast. Op de zolder werd een slaapkamer met doucheruimte aangelegd. Het dak werd in 2012 geïsoleerd. Met het dagelijks beheer van de Hof en de tuinen is een echtpaar belast. De vrouw wordt de 'binnenmoeder' genoemd en zorgt ook voor tijdelijk-zieke bewoonsters.

De huisjes staan rondom de met buxusperken en rozen beplante tuin. Rondom is een deel als moes- en kruidentuin aangelegd. Verder zijn er lei-peren, vijgen en moerbeien en 20 citrusvruchtbomen. Het midden staat nog de oude pomp, die in 1959 werd gerestaureerd. Tijdens de restauratie van de Hof van Wouw in de 50'er jaren is de tuin door tuinarchitecte Catharina Polak Daniels (1904-1989) heringericht naar 17de-eeuws ontwerp. Dit ontwerp is tijdens de tweede restauratie verder uitgebreid.

De Tuin der Hesperiden, ligt achter de huisjes en is toegankelijk door een poort die tegenover de hoofdingang is. Daarnaast ligt een monumentaal pand dat privé-eigendom is van de familie die nauw betrokken is bij het bestuur van de Hof Van Wouw en het onderhoud en beheer van de Tuin der Hesperiden verzorgt. Op de begane grond bevindt zich de Tuinkamer, die wordt gebruikt als ontvangstruimte en voor toneelvoorstellingen. Zo heeft de stichting 'Het portret spreekt' in maart 2008 een voorstelling gegeven over Amalia van Solms. De opbrengst van het gebruik van de Tuinkamer gaat naar het onderhoud van de Hof.

Deze locatie kan bovendien gebruikt worden voor een vergadering, bedrijfstraining, bruiloft, high tea, receptie, diner, buffet en borrel. Sinds augustus 2012 is de Tuinkamer met de aangrenzende Tuin der Hesperiden een officiële Haagse trouwlocatie. Een paar keer per jaar worden de tuinen opengesteld voor publiek. Tijdens publieksevenementen of op aanvraag zijn rondleidingen mogelijk met eigen gidsen.

Meer informatie:

www.detuinkamer.info en www.hofvanwouw.nl

Met dank aan **Jeanne Kamerlingh Onnes**,
bedrijfsleider De Tuinkamer en
Regentes-secretaris Stichting de Hof van Wouw

Het portret van Cornelia van Wouw hangt boven de schouw in de regentenkamer. Het werd in 2014 gerestaureerd.

Culinaire ontdekkingstocht lichtpuntje tijdens lockdown

Verlaten terrassen en tafelloze restaurantvloeren. De horeca binnen Het Oude Centrum ontkwam de afgelopen maanden niet aan de gevolgen van de lockdown, maar gelukkig waren er tal van initiatieven om deze bedrijfstak een hart onder de riem te steken. Denk bijvoorbeeld aan Destadswandeling070, die ook door Het Oude Centrum loopt. Nu de terrassen weer open zijn kijken de ondernemers terug op hun ervaringen met de ludieke stadswandelingen, die overigens nog steeds plaatsvinden.

tekst **Marc Tangel** foto **Kees Oosterholt**

Het idee is simpel: Voor € 3,50 koop je een stukje stadsplattegrond die je langs een aantal Haagse bezienswaardigheden voert en op deze route liggen een aantal restaurants waar je tegen gereduceerd tarief iets van de menukaart kunt kiezen om onderweg weer op te eten. De eerste stadswandelingen werden vorig jaar december gelopen in Amsterdam, maar sinds februari zijn ze ook te boeken in Den Haag. “De aanmeldingen stromen binnen”, zegt Claire Verwerda, die Destadswandeling070 organiseert. “Er zijn honderden aanmeldingen per weekend, al merk je een duidelijk verschil tussen de weekenden met mooi of slecht weer.”

Extra klanten

Dat laatste bevestigt Joey-Lee Schouten, bedrijfsleider van Pazzo E Pizzo aan het Rabbijn Maarsenplein: “Tot medio april deden wij alleen mee op vrijdag en dat leverde ons bij de start van het weekend zo’n tachtig tot honderd klanten extra op”, vertelt hij. “Bij mooi weer verdubbelde dat en nu de dagen sowieso wat warmer worden, valt het ons op dat we veel klanten terug zien die eerder aan de wandelingen mee hebben gedaan. Mensen die ons tot voor kort niet kenden.”

Juist het onbekende wat meer bemind maken was ook de insteek van Verwerda toen zij de stadswandeling naar Den Haag haalde. “We vinden het leuk om ook de onbekende zaken in het zonnetje te zetten”, vindt de organisatrice. “Toen ik in Den Haag begon heb ik eerst alle horecazaken benaderd waar ik zelf graag kom. Sindsdien is de bekendheid van de stadswandeling gegroeid en vragen restaurants aan mij of er nog een plek voor ze is in één van de routes. Tot nu toe is dat altijd gelukt.”

Vijf routes

De stadswandeling bestaat momenteel uit vijf verschillende routes. Naast culinaire wandelingen door het centrum, is er ook een route door Scheveningen of een ‘street art’

wandeltocht door de Binckhorst mogelijk. Deze laatste twee opties zijn populair bij de bewoners in en rond onze wijk, weet Verwerda: “Deze mensen leven al jaren in het centrum van de stad en toch hebben ze veel plekken in deze wijken nog nooit gezien. Dit is de ideale manier om toerist in eigen stad te spelen. Daarnaast zijn de wandelingen populair onder studenten die op deze manier de binnenstad leren kennen.”

Schouten voegt hier nog een derde doelgroep aan toe: de thuiswerkers. “We horen van veel mensen dat ze dit uitje als het als hoogtepunt van hun week ervaren”, vertelt de restaurateur. “Wij hebben als personeel in deze zaak nog het geluk dat we werken met elkaar, en aanloop hebben van klanten, maar als je thuis werkt mis je dat. Je merkt dat iedereen dolenthousiast is als ze binnenkomen, omdat mensen het sociale contact enorm missen.”

De stadswandelingen vinden tot eind september elk weekend plaats. Op vrijdag van 16.00 tot 20.00 uur en op zaterdag en zondag van 13.00 tot 20.00 uur.

Meer informatie op: denhaag.com/nl/agenda

Annechien Meier en Gert-Jan Gerlach

Laboratorium voor Microklimaten

Sponsroute en microparkje

Annechien Meier en Gert-Jan Gerlach vormen samen het Laboratorium voor Microklimaten, dat kunst en filmprojecten realiseert. Een microklimaat is een klein gebied, dat afwijkt van zijn omgeving, bijvoorbeeld zoals een oase in een woestijn. Het kan ook op bijvoorbeeld op een groen dak liggen, omgeven door daken van warmte absorberende materialen.

tekst **Jan Elsinga** foto **Kees Oosterholt**

Annechien: "Vanuit kunst willen we bewoners betrekken door hen te verbazen, vervreemden en verrassen. Met hele kleine interventies kun je al een bijdrage leveren aan het klimaatbestendig maken van de stad. Ruim 5 jaar geleden hebben we het kleinste park van de Wereld in Den Haag gerealiseerd. We noemen het BijBinnenhofpark, het is 50 x 50 cm en ligt aan de Hofweg. Dat is aan de rand het Oude Centrum. Het is een pieklein monument om het belang van afvoer van overtollig water en warmte in de stad bij bewoners op de kaart te zetten".

Gert-Jan: "We hebben een tijdje geleden de Sponsroute gecreëerd om mensen de mogelijkheden van zout en zoet water te laten ervaren. Deze route,

deels uitgevoerd met een amfibievaardtuig, kano en fiets begint op het strand van Scheveningen. In de haven komt het voertuig met een Mosspon (kunstwerk wat eruitziet als grote spons, bekleed met echt mos) aan land, de route wordt vervolgd per kano en transportfiets om uiteindelijk bij het Spuiplein te eindigen. We hebben voor het beeld van de spons gekozen om de opname en de langzame afgifte van water te symboliseren. Het zou mooi zijn, als op het nieuwe Spuiplein als kunstwerk een spons begroeid met mos zou komen te staan. We kunnen het stadhuis of Hulshof als projectiescherm gebruiken om daar een film te vertonen met uitvergroete beelden van een microklimaat, bijvoorbeeld een macro-opname van een stuk mos met levensgrote wormen en torren."

Met de door klimaatverandering toenemende droge zomers en zware regenbuien is het belangrijk om meer ruimte te maken voor water. "Het teveel kan worden opgeslagen in reservoirs, mooie vijvers en regentonnen en in droge tijden worden gebruikt voor watervoorziening van lokaal groen. De publieke ruimte wordt er zo aantrekkelijker van en het is ook goed voor de biodiversiteit. Ondergrondse wateropslag kan

tevens gebruikt worden om warmte in op te slaan. Regentuinen zijn speciaal voor een specifieke plek gemaakte klimaatkunstwerken; een verlaagde bak op stoep of plein met bijzondere groente- of waterplanten voor opvang en zuivering van overtollig regenwater. Door de opvang en gelijkmatige afgifte aan de bodem vermindert de druk op het watersysteem en kan het water schoon worden opgevangen of afgevoerd via het riool", legt Gert-Jan Gerlach uit.

Panderplein project

Beeldend kunstenaar Annechien Meier is ook ontwerper en trekker van het Panderplein project (gestart in 2010). Dat is het eerste interactieve stadslandbouwproject in Den Haag en floreert nog steeds! Het is een initiatief van bewoners in samenwerking met Vereniging Wonen en Werken Pander. "Een historisch en anoniem stenen binnenplein is opengebrouwen om groenten, kruiden, fruit en eetbare bloemen te telen. De tuintjes worden door de mensen zelf onderhouden. Hierdoor is het plein nu een aangename plek met meer sociale controle en fijnere sfeer. Bewoners wisselen kennis uit en in het groeiseizoen komen ze maandelijks bijeen om te tuinieren met koffie, thee en taart."

Stadsnatuur in het Oude Centrum:

Wandelen door het groen van de Vaillantlaan totaan het Haagse Bos

Er komt steeds meer aandacht voor stadsnatuur. De verweving van natuur en stad is goed voor de gezondheid, de sfeer en leefbaarheid. Maar dat is niet de enige reden waarom meer natuur prettig en belangrijk is. Het Oude Centrum is één van de meest versteende wijken van Den Haag. Met de steeds hetere zomers, heftigere hoosbuien en de afname van diersoorten is het belangrijk om te kijken hoe we de natuur meer ruimte kunnen geven in de stad. Met ruimte voor groen en water en een schonere lucht wordt het koeler in de zomer, kunnen we wateroverlast beter opvangen en krijgen dieren meer kansen. In deze en komende edities van de Buurtkrant zullen we aandacht besteden aan de ambities. In dit nummer komen als eerste de Groene Route, de Spons pilots en het Panderpleinproject aan bod.

tekst **Jan Elsinga** foto's **Kees Oosterholt**

Marijke Bijl is acht jaar geleden met een aantal bewoners gestart met het idee om een groene route langs de grachten aan te leggen. "De gedachte was dat je zo van de Vaillantlaan langs groen en water naar het Haagse Bos zou kunnen wandelen. Veel mensen wilden meedoen door de eigen gevel of een stukje van de kade te vergroenen. Mensen willen graag direct vanuit huis een groene omgeving ervaren. En niet eerst ergens anders naartoe te hoeven daarvoor."

Door de renovatie van de kademuren is de voortgang van het project echter vertraagd. Marijke Bijl: "De gemeente heeft een vast beeld ontwikkeld van

kades met antieke lantaarnpalen, met cortenstalen roestkleurige roosters op boomspiegels en met plantenbakken. Daardoor is beplanting van de boomspiegels niet mogelijk en is er weinig ruimte voor groen. Dat kan anders. Op stroken aan de rand waar niet geparkeerd kan worden zou je robuuster groen in de volle grond kunnen zetten."

Piepklein eilandje

"We hebben bij Om en Bij tegen de kade aan een piepklein eilandje gecreëerd van kokosmat met wilgentakken, waar gele lis en andere oeverplanten op groeien", zegt Marijke enthousiast. "Het is een proef om te zien wat het doet. Je kan het vanaf een bankje aan de overkant zien liggen."

Ze gaat verder: "Het zou toch geweldig zijn als er grotere stukken gracht zowel in het water, als op de wand en de kades echt groener zouden zijn. Als de nieuwe kadewanden goed zijn samengesteld kunnen die ook weer begroeien met muurvarens en andere planten. De sporen komen daar vanzelf terecht."

Wijkhovenier

Over het onderhoud moet volgens Marijke Bijl beter worden nagedacht. Als het bewoners niet goed lukt dan verdwijnt het groen weer. "Als je echt wil dat de stad groener wordt dan moet daar meer worden gefaciliteerd. De gemeente zou een wijkhovenier kunnen aanstellen die samen met de bewoners het onderhoud regelt. Als die hovenier ook sociaal vaardig is en goed met bewoners kan omgaan dan groeit er nog meer dan groen."

Meer aandacht voor het leven ónder water is ook een wens, bijvoorbeeld

door kano's te laten varen met doorzichtige bodem. Basisscholen kunnen betrokken worden, door oeverplanten op het schoolplein te kweken en deze later naar de grachten te brengen. Het is een voor velen onbekend natuurgebied dat door de stad loopt.

Marijke Bijl vindt tot slot dat lopen en wandelen in het beleid van de gemeente een veel grotere plek moet krijgen. "Den Haag doet niet mee aan de City Deal van andere gemeenten om lopen te stimuleren, maar kan er wel de lessen uit overnemen. Groene ruimte voor wandelen langs de grachten kan verschillende invalshoeken met elkaar te verbinden: recreatie, gezondheid, aantrekkelijke leefomgeving, biodiversiteit. Beleid en budgetten van die terreinen zouden dan ook met elkaar verbonden kunnen worden. De ambitie moet hoger komen te liggen. De Groene route zou een wandellandschap kunnen gaan opleveren in de stad. Natuurlijk houdt de route dan niet op bij het Oude Centrum. Al eerder deden bewoners van Uilenbomen/Boomsluiterskade en Zwarteweg/Oranjevuitensingel mee. Om door te kunnen wandelen tot het Malieveld en Haagse Bos is ook samenwerking nodig met de Rivierenbuurt en Rondom het Plein."

Saskiadieu

Op maandag 25 januari overleed journalist Saskia Herberghs, drijvende kracht achter de Buurtkrant Oude Centrum. Mede namens redactie en medewerkers van de Buurtkrant wijdt Marc Tangel een In Memoriam aan deze gedreven, inspirerende en unieke vakvrouw. Een journalist in hart en nieren, met een open oog en een luisterend oor, en vooral een warm hart dat klopte voor Den Haag en de Hagenaars.

tekst **Marc Tangel** foto's **Kees Oosterholt**

Een berichtje van vriend Manuel: de wijkkrant van zijn buurt zocht een redacteur. Het was juni 2013 en zes jaar na mijn laatste bijdragen voor de Posthoorn begon het schrijversbloed weer voorzichtig te stromen. Ik waagde er een mailtje aan en twee dagen later werd ik gebeld door een dame met opmerkelijk zachte tongval voor de eindredactrice van een Haagse wijkkrant. Ze nodigde me uit voor een sollicitatiegesprek, een verzoek dat ik tot dan toe nog niet geassocieerd had met facultatieve arbeid. De vrijdag daarop spraken we af in Pavlov. Mijn tafeldame bleek een flamboyante Brabantse met voorkeur voor opvallend felle oogschaduw. Haar hartelijkheid was ontwapenend, al moest ik er wel even aan wennen.

Van een sollicitatiegesprek kwam het die middag niet meer, want al tijdens het introductiepraatje bleken we overeenkomsten te hebben als dezelfde School voor Journalistiek en een voorliefde voor Drs. P. In de jaren tachtig had Saskia deze tekstdichter eens van het station opgehaald ter voorbereiding op een optreden in het jeugdhonk van haar toenmalige woonplaats. Daar had ik met mijn toevallige ontmoeting op een Amsterdams kruispunt niet van terug.

Als eindredacteur was Saskia zeer betrokken bij de buurtkrant. Voor iedere vergadering hield ze de agenda bij en achteraf stuurde ze de notulen. Ze was de algemene vraagbaak gedurende het productieproces en ze bemoeide zich actief met de opmaak. Ze wist haar medewerkers tot het uiterste te motiveren en onder Saskia's bezielende leiding transformeerde de buurtkrant begin 2014 van een zwart-wit gedrukt

wijkblad naar een full color magazine met gemeentelijke onderscheiding en bijbehorende geldprijs.

Ondanks deze successen was het toenmalig bestuur van de wijkorganisatie niet tevreden. Een geschil over de inhoud van het magazine deed Saskia besluiten om onmiddellijk haar taken neer te leggen en in haar kielzog deed de voltallige redactie hetzelfde. Gelukkig

verloren Saskia en ik elkaar niet uit het oog. Ze bleef een vaste klant aan mijn kassa en ook schreven we regelmatig. We spraken weer eens af bij Pavlov en langzaamaan werden we borrel- en eetvrienden die elkaar af en toe troffen in de stad. Of bij Saskia thuis, in haar appartement tegenover de Nieuwe Kerk, waar ze een aardige platenverzameling bezat die mijn collectie precies niet overlapte. Slechts in een album van Crosby, Stills & Nash en een verzamelaar van Earth & Fire vonden we overeenkomsten. En de lp 'Brothers

& Sisters' van The Allman Brothers Band, die ze, naar eigen zeggen, altijd met haar vader luisterde op de eerste zomerdag van het jaar.

Dat Saskia niet rancuneus was bleek een jaar na de teloorgang van het wijkmagazine. Een aantal redactieleden wilde tóch graag de pen weer oppakken en Saskia toonde zich bereidwillig het blad weer op poten te zetten. Ze wilde zelfs verder gaan dan dat, al stelde ze twee voorwaarden: onder geen beding zou ze weer eindredacteur worden en bestuursleden moesten worden geweerd van redactievergaderingen. Een punt waar de resterende redactie overigens volledig achter stond.

Op papier had Saskia haar eindredacteurstiel weliswaar aan de wilgen gehangen, in de praktijk beheerde ze nog steeds de agenda, verzond ze de notulen en waakte ze op de achtergrond over het productieproces. Daarnaast moest ze zich knarsetandend neerleggen bij de incidentele aanwezigheid van bestuursleden die, ondanks gemaakte afspraken, toch graag de stem van het wijkberaad wilden inbrengen tijdens onze redactievergadering. Op dit soort avonden liet Saskia zich vaak van een ongekend felle kant zien. Zo hartelijk als zij kon zijn voor haar vriendenkring, zo venijnig was ze voor haar opponenten. Te vuur en te paard streed zij tegen alles wat zij beschouwde als een inperking van haar journalistieke vrijheid.

Ondertussen kabbelden de jaren voort van redactievergadering naar eetafspraak, met af en toe een toevallige ontmoeting op straat tussendoor. Zo ook die middag in januari 2019. Als gelegenhedsroker had Saskia gedurende de laatste jaarwisseling een pakje sigaretten opgemaakt en sindsdien

Saskia Herberghs zoals wij en velen zich haar zullen herinneren, een mensen-mens pur sang.

vond ze dat haar longen wat geprikkeld reageerden op haar ademhaling. Na tien dagen vond ze het toch wel eens tijd voor een antibioticakuurtje en nu was ze dus op weg naar de huisarts.

Nog geen week later later ontvingen 28 vrienden een mailtje: er was een vlekje op haar longen gezien en de oncoloog maakte zich zorgen. Twaalf dagen later volgde definitieve uitslag: uitgezaaide longkanker. Saskia zat echter niet bij de pakken neer. Ze startte met immunotherapie waar haar lichaam zo goed op reageerde, dat de arts haar levensverwachting voorzichtig durfde bij te stellen naar "misschien nog wel twee jaar". Ondertussen plukte ze elke gegeven extra dag, intensiverde oude vriendschappen, maar investeerde ook volop in nieuwe. Haar journalistieke werk zette ze op een lager pitje zodat er meer tijd overbleef voor zonnige strandwandelingen met haar oppashonden. Ook regelde ze praktische zaken: ze nam alvast een optie op een zaaltje voor haar uitvaart en overal waar ze naartoe ging sjouwde ze een schrift mee waar dierbaren hun adresgegevens in moesten achterlaten. En ze begon alvast haar spullen weg te geven. "Zet mijn naam dan maar op die honderd jaar oude foto van de Sint Jacobsstraat", grapte ik tijdens een etentje bij haar thuis. Maar

voor mij had ze een ander plan. "Ik ben hier maar eens aan begonnen, want ik wilde nu toch wel weten wat jij zo goed vindt aan Carmiggelt", zei Saskia, terwijl ze twee boekjes op tafel legde. "Dan zou ik niet met deze beginnen", wees ik naar het meest recente werk, "maar dit oudere boekje kent wel wat vrolijke stukjes". Ze liet de boekjes nog eens door haar handen glijden. "Je hebt ze al?", informeerde ze. "Ja", antwoordde ik een beetje opgelaten, want ik begon nu pas te begrijpen waar dit heen had moeten gaan. "Dan lees ik ze eerst nog uit en geef ze daarna aan de buurtbibliotheek", glimlachte Saskia, om het twee maanden later opnieuw te proberen met de vuistdikke Carmiggelt biografie door Henk van Gelder. Dat boek heeft nu een mooi plekje in de kast. Op de plaats waar mijn vorige exemplaar tot voor kort stond...

Mochten we een paar dagen voor het uitbreken van de coronapandemie nog samen genieten van de eerste maartse zonnestrallen, de daarop volgende maanden waren noodgedwongen afstandelijker. Als patiënte vormde Saskia de definitie van een risicogroep, terwijl ik als supermedewerker dagelijks een paar honderd potentiële virusbommen mocht trotseren. De zomerse versoepelingen boden gelukkig uitkomst voor

een knusser samenzijn op het terras van Pavlov en ook daarna maakten we af en toe nog een praatje als ik door de tuin van de Nieuwe Kerk liep. "Ben je vrij?", riep ze me vlak voor de feestdagen vanuit het open raam toe. "Nee, het is half twaalf. Ik heb lunchpauze", gaf ik als antwoord. "Ik ben anders net wakker. Maar ik vind dat ik dat mag", glimlachte ze breeduit.

Diezelfde middag ontving de kring van belangstellenden weer een mailtje: de tumoren en uitzaaiingen hielden zich rustig en de artsen hoopten dat dit de komende drie maanden zo zou blijven. "Ik ben dat wel met ze eens", concludeerde Saskia aan het eind van haar schrijven. Nog zo vol levenslust, had niemand verwacht dat het vier weken later ineens allemaal afgelopen zou zijn.

Een bijzondere vriendin voor velen is niet meer. Met het wegvallen van Saskia's warme, sociale, bevlogen, betrokken, goedlachse en af en toe ook iets te scherpe persoonlijkheid is de wereld een stuk grijzer geworden, maar mochten in juni de eerste zonnestrallen toch nog voorzichtig hun opwachting maken, beloof ik plechtig dat de lp 'Brothers & Sisters' van The Allman Brothers Band ergens in Den Haag uit de luidsprekers zal klinken.

Het Oude Centrum zoekt bestuursleden

Lijkt het je leuk om als bewoner je wat actiever bezig te houden met de wijk? De bewonersorganisatie van het Oude Centrum is heel blij met versterking.

De Wijkorganisatie Het Oude Centrum vertegenwoordigt wijkbewoners en ondersteunt activiteiten in de wijk. Tevens is de bewonersorganisatie het eerste aanspreekpunt van de gemeente als het gaat om alle zaken die wijkbewoners aangaan en belangrijk vinden, zoals plannen voor wijkontwikkeling en het oplossen van problemen.

Het huidige bestuur bestaat uit vijf mensen. Als bestuurslid kies je je eigen interessegebieden, en de onderwerpen zijn zeer divers: verkeer, stadsnatuur, lobby richting stadsbestuur, buurtkrant, subsidies voor activiteiten, burendagen, speelpleinen, fietsstraten, te veel om op te noemen. Bovendien ontmoet je leuke mensen die zich met hart en ziel inzetten voor de wijk.

Kom eens praten je bent, van harte welkom!

Wijkorganisatie
Het Oude Centrum
Paviljoensgracht 56
info@hetoudecentrum.nl
06-15851383

Nachtfoto: Brouwersgracht

foto: Marc Tangel, meer foto's op haagsmarc.nl

Aan het eind van de nacht, tegen het ochtendgloren aan, zien we dit zeldzaam rustig zicht op de Brouwersgracht. Al van oudsher een drukke verkeersader middenin Het Oude Centrum, waar meermaals per uur een volle tram 6 over het smalle Om en Bij manoeuvreert. Dankzij vakkundig herstelwerk van de Stichting Haags Indus-

trieel Erfgoed is de fraaie muurschildering voor Reuser & Smulders koffie, ooit op deze gracht gevestigd, nog altijd te bewonderen, maar wie goed zoekt vindt ook nog de laatste sporen van beroemde bedrijven als Pander en Zwennes die ooit beeldbepalend waren voor het aanzicht van dit stukje al lang gedempte stukje Brouwersgracht.

Wijkagenten Nathalie en Kimberly stellen zich voor

Nathalie Alderlieste en Kimberly Noordhoek zijn de wijkagenten van het Oude Centrum. Ze stellen zich graag voor aan de buurtbewoners.

"Al een aantal jaren werken wij samen met onze collega's van bureau Jan Hendrikstraat aan een veilige wijk. Wij zijn uw eerste aanspreekpunt in de wijk. Wij kennen veel bewoners en ondernemers en maken vaak een praatje. Daardoor weten wij wat er speelt in de wijk. Zo kunnen wij in een vroeg stadium problemen oplossen en liever nog voorkomen. Wij zoeken graag actief contact met de bewoners van de wijk,

zowel in levenden lijve als virtueel. Wij zijn dan ook te vinden op social media." "Valt u iets bijzonders op? Onbekenden die regelmatig bij u in de straat parkeren? Denkt u dat er drugs verhandeld worden of dat er ergens wiet gekweekt wordt? Maakt u zich zorgen om personen in de wijk? Laat het horen! Wij zijn te bereiken via: 0900-8844, www.politie.nl, email: wijkagent-oude-centrum.jan-hendrikstraat@politie.nl, instagram: wijkagent_oude_centrum, twitter: wijkagent_OC. Bij spoed of verdachte situaties die snel politie nodig vereisen, belt u 112. Tot ziens!"

Wijkagenten Nathalie (links) en Kimberly.